

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
Қазақстан Республикасының
педагогикалық университетінің
Абая

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
Abai Kazakh National Pedagogical
University

PUBLISHED SINCE 1944

3 (403)

MAY-JUNE 2023

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

БИЛЯЛОВ Дархан Нұрланұлы, PhD, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2023
Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Мұратбаев көш., 75.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансент Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

БИЛЯЛОВ Дархан Нурланович, PhD, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального педагогического университета им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязгат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ООО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2023

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

DEPUTY CHIEF DIRECTOR:

BILYALOV Darkhan Nurlanovich, Ph.D, Honorary Member of NAS RK, Rector of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2023

Address of printing house: ST «Aruna», 75, Muratbayev str, Almaty.

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 3. Number 403 (2023), 507-518
<https://doi.org/10.32014/2023.2518-1467.525>

UDC 364.465

© **G. Nurbayeva***, **A. Xembayeva**, **B. Mubarakova**, **G. Beisembayeva**,
B. Smailov, **A. Kuniyazova**, 2023

Toraigyrov University, Pavlodar, Kazakhstan.

E-mail: nuvi79@mail.ru

FINANCIAL ASPECTS OF SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

Nurbayeva Gulmira — candidate of economic sciences, «Department of Finance and Accounting», Toraigyrov University, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: nuvi79@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7006-4403;

Xembayeva Almira — Master of Economics and Business, Toraigyrov University, Senior Lecturer Department of Finance and Accounting, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: alike1977@mail.ru. ORCID: 0000-0001-5881-6246;

Mubarakova Bakhtygul — Master of Economic Sciences, Toraigyrov University, Senior Lecturer Department of Economics Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: Salimzhanova@mail.ru. ORCID: 0000-0003-3864-8884;

Beisembayeva Gulmira — Master of Economics and Business, Senior Lecturer Department of Finance and Accounting, Toraigyrov University, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: gulmira_din@mail.ru. ORCID: //0000-0002-2258-4364;

Bolat Smailov — lecturer (assistant) «Finance and Accounting», Toraigyrov University, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: bolat.smailov.70@bk.ru. ORCID: 0009-0000-9961-9855;

Kuniyazova Aliya — Master of Economic Sciences, Toraigyrov University, Senior Lecturer Department of Economics Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: kuniyazova2018@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7021-7692.

Abstract. This article presents the theoretical and practical aspects of financial support for children with special needs. The article presents theoretical aspects of the development of a support system for children with special needs. The article presents the current situation in support of such children, describes the legislative framework for the promotion and support of such families. Numerous laws regulating the rights of people/children with disabilities over the past two decades have helped to provide a solid basis for the social protection of these categories. In addition, they have also helped in drawing attention to the problems and special needs faced by children with disabilities and their families. The main goal of the state social policy in the interests of children with disabilities is to create equal opportunities for their successful integration into society, ensuring their rights to education, health

care, comprehensive development and self-expression. Only 3 % of children in Kazakhstan are registered as children with disabilities and special needs. This figure is significantly inferior to other countries of the world, where this figure is 10–15 % of children. This difference is primarily due to the difference in the methodology for identifying children with disabilities from the methods and classifications in other countries — the methodology of Kazakhstan still considers the medical side of disability. Identified urgent problems of supporting children with developmental disabilities, the solution of which will lead to a change in the situation and improve the development of such children, since they constantly need medical, social and financial support. Theoretical analysis of scientific socio-economic and special literature on the research problem; analysis of legislative and regulatory documents on social and financial support for the disabled; methods of processing statistical data.

Key words: children with special needs, inclusion, disability, social protection, allowance, state budget, social insurance

© Г.Е. Нурбаева*, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева,
Б.К. Смаилов, А.Ж. Куниязова, 2023
Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан.
E-mail: anargull1982@mail.ru

ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ БАР БАЛАЛАРДЫ ҚОЛДАУДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Нурбаева Гульмира Ержанована — экономика ғылымдарының кандидаты, Торайғыров Университеті, «Қаржы және есеп» кафедрасы, Павлодар, Қазақстан
E-mail: nuvi79@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7006-4403;

Ксембаева Альмира Нуриденовна — экономика және бизнес магистрі, Торайғыров Университеті, «Қаржы және есеп» кафедрасының аға оқытушысы, Павлодар, Қазақстан
E-mail: alike1977@mail.ru. ORCID: <https://0000-0001-5881-6246>;

Мубаракова Бактыгуль Бакиевна — магистр экономических наук, Торайғыров Университет. Старший преподаватель кафедры «Экономика», Павлодар, Қазақстан
E-mail: Salimzhanova@mail.ru. ORCID: 0000-0003-3864-8884;

Бейсембаева Гульмира Кулхановна — магистр экономики и бизнеса, Торайғыров Университет. Старший преподаватель кафедры «Финансы и учет», Павлодар, Қазақстан
E-mail: gulmira_din@mail.ru. ORCID: 0000-0002-2258-4364;

Смаилов Болат Капсаттарович — преподаватель-ассистент кафедры «Финансы и учет», Торайғыров Университет, Павлодар, Қазақстан
E-mail: bolat.smailov.70@bk.ru;

Куниязова Алия Жаныбековна — экономика ғылымдарының магистрі, Торайғыров Университеті, «Экономика» кафедрасының аға оқытушысы, Павлодар, Қазақстан
E-mail: kuniyazova2018@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7021-7692.

Аннотация. Бұл мақалада ерекше қажеттіліктері бар балаларға қаржылық қолдау көрсетудің теориялық және практикалық аспектілері берілген. Мақалада ерекше қажеттіліктері бар балаларды қолдау жүйесін дамытудың теориялық

аспектілері берілген. Мақалада мұндай балаларды қолдаудың қазіргі жағдайы көрсетілген, мұндай отбасыларды ынталандыру мен қолдаудың заңнамалық негіздері сипатталған. Соңғы екі онжылдықта мүгедектердің/балалардың құқықтарын реттейтін көптеген заңдар осы санаттарды әлеуметтік қорғау үшін берік негіз жасауға көмектесті. Сонымен қатар, олар мүмкіндігі шектеулі балалар мен олардың отбасылары кездесетін мәселелер мен ерекше қажеттіліктерге назар аударуға көмектесті. Мүмкіндігі шектеулі балалардың мүддесі үшін мемлекеттік әлеуметтік саясаттың басты мақсаты — олардың қоғамға ойдағыдай кірігуіне, олардың білім алуға, денсаулық сақтауға, жан-жақты дамуына және өзін-өзі көрсетуге құқықтарын қамтамасыз ету үшін тең мүмкіндіктер жасау. Қазақстандағы балалардың 3 пайызы ғана мүмкіндігі шектеулі және ерекше қажеттіліктері бар балалар ретінде тіркелген. Бұл көрсеткіш балалардың 10–15 % құрайтын әлемнің басқа елдерінен айтарлықтай төмен. Бұл айырмашылық, ең алдымен, мүгедек балаларды анықтау әдістемесінің басқа елдердегі әдістер мен жіктеулерден айырмашылығына байланысты — Қазақстанның әдістемесі әлі де мүгедектіктің медициналық жағын қарастырады. Дамуында кемістігі бар балаларды қолдаудың өзекті мәселелері анықталды, оларды шешу жағдайды өзгертуге және мұндай балалардың дамуын жақсартуға әкеледі, өйткені олар үнемі медициналық, әлеуметтік және қаржылық қолдауды қажет етеді. Зерттеу мәселесі бойынша ғылыми әлеуметтік-экономикалық және арнайы әдебиеттерге теориялық талдау жасау; мүгедектерді әлеуметтік және қаржылық қолдау мәселелері бойынша заңнамалық және нормативтік құжаттарды талдау; статистикалық мәліметтерді өңдеу әдістері.

Түйін сөздер: ерекше қажеттіліктері бар балалар, инклюзия, мүгедектік, әлеуметтік қорғау, жәрдемақы, мемлекеттік бюджет, әлеуметтік сақтандыру

© Г.Е. Нурбаева*, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева,
Б.К. Смаилов, А.Ж. Куниязова, 2023

Торайгыров университет, Павлодар, Қазақстан.

E-mail: nuvi79@mail.ru

ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ С ОСОБЕННОСТЯМИ РАЗВИТИЯ

Нурбаева Гульмира Ержановна — кандидат экономических наук, Торайгыров Университет, кафедра «Финансы и учет», Павлодар, Казахстан

E-mail: nuvi79@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7006-4403;

Ксембаева Альмира Нуриденовна — магистр экономики и бизнеса, Торайгыров Университет. Старший преподаватель кафедры «Финансы и учет», Павлодар, Казахстан

E-mail: alike1977@mail.ru. ORCID: <https://0000-0001-5881-6246>;

Мубаракова Бактыгуль Бакиевна — магистр экономических наук, Торайгыров Университет. Старший преподаватель кафедры «Экономика», Павлодар, Казахстан

E-mail: Salimzhanova@mail.ru. ORCID: 0000-0003-3864-8884;

Бейсембаева Гульмира Кулхановна — магистр экономики и бизнеса, Торайгыров Университет. Старший преподаватель кафедры «Финансы и учет», Павлодар, Казахстан

E-mail: gulmira_din@mail.ru. ORCID: 0000-0002-2258-4364;

Смаилов Болат Капсагтарович — преподаватель-ассистент кафедры «Финансы и учет», Торайгыров Университет, Павлодар, Казахстан

E-mail: bolat.smailov.70@bk.ru;

Куниязова Алия Жаныбековна — магистр экономических наук, Торайгыров Университет. Старший преподаватель кафедры «Экономика», Павлодар, Казахстан

E-mail: kuniyazova2018@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7021-7692.

Аннотация. В данной статье представлены теоретические и практические аспекты финансовой поддержки детей с особенностями развития, а также текущая ситуация по поддержке таких детей, охарактеризована законодательная база по содействию и поддержке таких семей. Многочисленные законы, регламентирующие права людей/ детей с инвалидностью, за последние два десятилетия помогли в обеспечении прочной основы для социальной защиты этих категорий. Кроме того, они также помогли в привлечении внимания к проблемам и особым потребностям, с которыми сталкиваются дети с инвалидностью и их семьи. Основной целью государственной социальной политики в интересах детей-инвалидов является создание равных возможностей для успешной интеграции их в жизнь общества, обеспечения их прав на образование, здравоохранение, всестороннее развитие и самовыражение. Всего лишь 3 % детей в Казахстане зарегистрированы как дети с инвалидностью и специальными потребностями. Данная цифра значительно уступает другим странам мира, где этот показатель составляет 10–15 % детей. Такая разница в первую очередь обусловлена отличием методики определения детей с инвалидностью от методик и классификаций в других странах — методика Казахстана все еще рассматривает медицинскую сторону инвалидности. Выявлены актуальные проблемы поддержки детей с особенностями развития, решение которых приведет к изменению ситуации и улучшит развитие таких детей, так как им постоянно необходима медицинская, социальная и финансовая поддержка. Теоретический анализ научной социально-экономической и специальной литературы по проблеме исследования; анализ законодательных и нормативных документов по социальной и финансовой поддержке инвалидов; методы обработки статистических данных.

Ключевые слова: дети с особенностями развития, инклюзия, инвалидность, социальная защита, пособие, государственный бюджет, социальное страхование

Кіріспе

Ерекше қажеттіліктері бар адамдарға көрсетілетін қызметтердің қолжетімділігін қамтамасыз ету саласындағы құрылыс нормалары мен стандарттарына қатысты заңнамалық актілер мүгедек балалардың барлық қажеттіліктерін көрсетпейді, бірақ олардың қажеттіліктерін жанама түрде ескереді (<https://alldef.ru/ru/articles/almanah-39/children-with-special-educational-needs-in-the-system-of-concepts-of-cultural-historical-psychology>).

Қазақстанда жүктіліктің ерте кезеңдеріндегі мүгедектерді дер кезінде

анықтауға ықпал ететін жаңа ережелер қабылданды. Жаңа ережелер антенаталдық, перинаталды және неонаталдық скринингті қамтиды. Сондай-ақ балалық шақтағы ауруларды және ерте жастағы балаларды дамытуды кешенді басқарудың жаңа әдісі енгізілді. Білім беру, денсаулық сақтау және әлеуметтік қорғау сияқты секторлар жаңа деңгейге көшті және мүгедек балаларды анықтау, қорғау, инклюзивті және тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету тұрғысынан өздері үшін жаңа рөлдерге ие болды. Білім беру саласындағы педагогикалық бағалаулар дамудың артта қалуын анықтауға көмектесті. Әлеуметтік қорғау секторы баланың мүгедектігінің дәрежесін бағалайды және ауырлығына қарай еңбек нарығына қосу оның бір бөлігі болып табылатын әлеуметтік инклюзия перспективаларын бағалайды. Барлық секторлардағы күш-жігер біріктірілді және ерте балалық шақтағы даму қаупін анықтау үшін балалардың жаппай стандартталған скринингі басталды, бұл адамның өмір бойы интеграциялану стратегияларын әзірлеуге көмектеседі.

Материалдар және әдістер

Зерттеу мәселесі бойынша ғылыми әлеуметтік-экономикалық және арнайы әдебиеттерге теориялық талдау жасау; мүгедектерді әлеуметтік және қаржылық қолдау жөніндегі заңнамалық және нормативтік құжаттарды талдау; статистикалық деректерді өңдеу әдістері.

Соңғы онжылдықта балалық шақтағы мүгедектік жағдайларының мониторингі айтарлықтай жақсарды. 2005–2020 жылдар аралығында Елімізде тіркелген мүгедек балалардың саны өсті, бұл Қазақстан Республикасындағы мүгедек балалардың абсолютті және салыстырмалы санының өсуін ғана емес, сонымен бірге мүгедектігі бар балаларды анықтау, есепке алу және кейіннен қорғау жағдайларының өсуін көрсетеді. Мүгедектік. Мүгедектікке байланысты әлеуметтік стигма азайғанымен, мүгедектігі бар балалар туралы белгілі бір дәрежеде жеткіліксіз хабарлау әлі де бар. Құзырлы органдарға ресми түрде хабарланбаған және мүгедек ретінде тіркелмеген көптеген адамдардың «жасырын мүгедектігі» бар екендігі туралы кейбір деректер бар. Қазақстандағы мүгедек балаларды бөлу халықтың жалпы құрылымына сәйкес келеді, мүмкіндігі шектеулі балалардың ең көп абсолютті саны халқы ең тығыз орналасқан аймақтарда (Қарағанды, Алматы, Жамбыл және Оңтүстік Қазақстан облыстары) тіркелген. Мүгедек балаларды тіркеу көрсеткішінің артуы бүкіл ел бойынша мемлекеттік қызметтермен және соған байланысты жеңілдіктермен көбірек балалар қамтылғанын көрсетеді. Мәселен, денсаулық сақтау жүйесінің деректері 16 жасқа дейінгі барлық мүгедек балалардың 88,2 пайзы алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсету ұйымдарында есепте тұрғанын, мүгедек балалардың 96 пайыздан астамы мемлекеттік жәрдемақы алатынын көрсетеді. Мүгедектігі бар балалар мен ересектер бұл модельде автоматты түрде мүгедек болып саналады және олардың отбасыларына жиі бірдей қарайды. Қоғам негізінен «медициналық» емдеуді ұсынса, мұндай модель мүгедектер мен олардың отбасыларының қоғамның «қалыпты» мүшесі болуын талап ететіні қатты сынға алынып, бұл модельден бас тартуға әкелді.

Соңғы онжылдықтарда әлеуметтанушылар мен мүгедектік зерттеушілері мүгедектікті әлеуметтік контекстпен тығыз байланысты деп қарайды және әлеуметтік оқшаулау және онымен тығыз байланысты басқа да кемшіліктер сияқты салдарға назар аударды

Нәтижелер мен талқылаулар

Жалпы алғанда, Қазақстан Республикасында мүгедек адамдар мен балаларды әлеуметтік қорғаудың қазіргі жүйесі 2000 жылдардың басында қабылданған бірнеше негізгі заңдарға, бұйрықтарға, кодекстерге және қаулыларға негізделеді. Осы кезеңде қабылданған кейбір маңызды заңдар мен заңнамалық актілер өзгерді. Соңғы екі онжылдықта адамдардың/мүгедек балалардың құқықтарын реттейтін көптеген заңдар осы санаттарды әлеуметтік қорғаудың берік негізін қамтамасыз етуге көмектесті. Сонымен қатар, олар мүгедектігі бар балалар мен олардың отбасыларының проблемалары мен ерекше қажеттіліктеріне назар аударуға көмектесті. Заңнамалық базаның негізгі мақсаты мүгедек балаларға медициналық, заңдық, әлеуметтік және экономикалық қолдау көрсету болып табылады. "Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345-ІІ Заңына сәйкес мүгедектігі бар балалардың дені сау балалармен теңдей олардың қадір-қасиетін қамтамасыз ететін жағдайларда толыққанды өмір сүру құқықтары бар, білім алуға, кәсіп таңдауға және шығармашылық және қоғамдық қызметке қатысуға, сондай-ақ білім алуға құқығы бар медициналық-әлеуметтік көмек (pavlodar.com/zakon/?all=all&dok=02168). Мемлекет медициналық, құқықтық, әлеуметтік-экономикалық қызметтерді қамтитын қызметтер кешенін ұсыну арқылы мүгедек балаларға қолдау көрсетеді. Осылайша, мемлекеттік органдар оларды оқыту, кәсіптік даярлау және жұмысқа орналастыру үшін тиісті мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге тиіс. Осыған ұқсас "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" 2005 жылғы 13 сәуірдегі № 39-ІІІ ҚР Заңында мүгедек адамдардың Конституцияда және басқа да заңнамалық актілерде бекітілген әлеуметтік-экономикалық және жеке құқықтары мен бостандықтары барынша толық екендігі айтылған. Бұдан басқа, мүгедек адамдардың мемлекеттік және өзге де ұйымдарда бірінші кезекте қызмет көрсетілуіне, сондай-ақ шығармашылық қабілеттерін қолдауға құқығы бар (https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z050000039_/links).

Оларды әлеуметтік қорғау олардың қоғам өміріне қатысуы үшін басқа азаматтармен тең мүмкіндіктер жасауға және оларға әлеуметтік көмек, оның ішінде төлемдер көрсетуге бағытталған. Мүгедектіктің тиісті тобы 16 жасқа толған кезде медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу арқылы айқындалады және оңалтудың жеке бағдарламасы әзірленеді. Мүгедек адамдарды медициналық оңалтуға қалпына келтіру терапиясы, реконструктивті хирургия, протездік-ортопедиялық көмек кіреді. Санаторий-курорттық емдеу жеке оңалту бағдарламаларына сәйкес ұсынылады. Мүгедек адамдарды әлеуметтік оңалту негізгі әлеуметтік дағдыларға оқытуды, техникалық көмекші жүріп-тұру құралдарын беруді, сондай-ақ құқықтық көмек көрсетуді, үйде және

мекемелерде әлеуметтік қызмет көрсетуді және қажет болған кезде жеке көмекшіні немесе ымдау тілі маманын беруді қамтиды. Үйде және аумақтық әлеуметтік қызмет көрсету орталықтарында әлеуметтік қызмет көрсету бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады. Сонымен қатар, осы заң мемлекет мүгедектігі бар адамдарға сурдоаударма беру арқылы ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз етеді деп бекітеді. Мүгедектігі бар адамдарға тегін бастауыш, негізгі, жалпы орта білім алуға кепілдік беріледі. Арнайы балабақшалар, басқа арнайы түзету ұйымдары құрылады немесе қажет болған жағдайда үйде оқыту жүргізіледі. Мемлекет мүгедек адамдардың білім алуы кезеңінде оларды күтіп-бағуға арналған шығыстарды толық немесе ішінара көтереді. Жергілікті атқарушы органдар сәулет, қалалық жоспарлау, тұрғын үй құрылысы және көлік инфрақұрылымы мүгедек адамдардың қажеттіліктерін ескеруді қамтамасыз етеді.

Жергілікті атқарушы органдар мүгедек адамдарға мәдени-ойын-сауық іс-шараларына, сондай-ақ дене шынықтырумен және спортпен шұғылдану үшін спорт ғимараттарына баруға жағдай жасайды. Мүгедектігі бар балаларды ерте тексеру сияқты балалар арасындағы мүгедектікті анықтаудың маңызды аспектілерінің бірі Денсаулық сақтау министрінің бірнеше бұйрықтарымен реттеледі. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралыерте жастағы балалардың психофизикалық бұзылуларының скринингін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» бұйрығы (Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі N 343 Заңы) психофизикалық дамуды тексеру үш кезеңде жүзеге асырылатын бес қарап-тексеруден тұруын ұйғарады. Ол тәуекел факторлары болған жағдайда әрекеттерді реттейді және жасалатын қадамдарды белгілейді. Оң нәтиже болған жағдайда тереңдетілген аудиологиялық тексеру жүргізу қажет. (https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z020000343_#z11)

Денсаулық сақтау министрінің "скринингті ұйымдастыру Ережелерін бекіту туралы" тағы бір бұйрығы (2010 жылғы 9 қыркүйектегі, № 704) әртүрлі деңгейдегі пренатальды және неонатальды скринингті ұйымдастыруға және Феллинг ауруының немесе туа біткен гипотериоздың оң диагнозына медициналық жауап беру шараларына қатысты барлық техникалық нұсқамаларды егжей-тегжейлі сипаттайды (<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100024136>). Мемлекет мүгедек адамдарды оқыту кезеңінде оларды күтіп-бағу жөніндегі шығыстарды толық немесе ішінара көтереді. Мүгедектік тобына байланысты бұл қызметтер бюджет қаражаты есебінен 50 % немесе 100 % төленеді.

Жоғарыда айтылғандай, қолданыстағы заңнамалық база мүгедек балаларға мемлекеттік бюджет есебінен тегін білім алуға, әлеуметтік қамсыздандыруға және денсаулық сақтау қызметтеріне кепілдік береді. Бұған мектепке дейінгі, бастауыш және орта білім беру, барлық әлеуметтік және медициналық көмек, сондай-ақ педагогикалық коррекциялық қолдау кіреді. Мүгедектігі бар адамдарға арналған жәрдемақылар мен арнаулы әлеуметтік қызметтерге де мемлекеттік бюджет қаражаты кепілдік береді.

Мүгедек баласы бар отбасыларда материалдық қауіпсіздік деңгейі сау балаларыбаротбасыларғақарағанда төмен. Бұл бір қатар себептерге байланысты: мүгедек балалардың көптеген аналарының кәсіби қызметке мәжбүрлі түрде қатыспауы; қысқартылған жұмыс күнін ресімдеу; еңбекақысын жоғалтумен жұмысты мәжбүрлі ауыстыру; баланы емдеу және сауықтыру мақсатында күтіп-бағуды сақтамай демалысты ресімдеу; қажетті дәрі-дәрмектерді, қосымша техникалық оңалту құралдарын сатып алуға жұмсалатын шығындар, дәрігерлерге, мейірбикелерге, массажистерге ақы төлеу мамандарды даярлау, сондай-ақ баланы санаторий-курорттық сауықтыру.

Әлеуметтік жәрдемақыларға қол жеткізудің кейбір кедергілері келесі бөлімде қарастырылғанмен, бақылауды жүзеге асыру және жәрдемақыларды пайдалану туралы, сондай-ақ жәрдемақы алуға кедергі келтіретін факторлар мен кез-келген кедергілерді жою құралдары туралы сенімді мәліметтер жинау маңызды. Ықтимал себептерді бағалау және осы көрсеткіштің мониторингін жүзеге асыру уақыт өте келе халықтың осы санаттары арасында кедейліктің алдын алу мақсатында Үкімет үшін жақсы индикатор бола алады.

Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар - ата-анасының екеуінің де немесе жалғыз басты ата-анасының қамқорлығынсыз қалған 18 жасқа дейінгі балалар, мынадай жағдайларда:

- ата-анасының қайтыс болуы (жетім балалар);
- ата-анасының ұзақ уақыт болмауы;
- ата-аналарды ата-ана құқықтарынан айыру, олардың ата-ана құқықтарын шектеу;
- ата-аналарды хабар-ошарсыз кеткен, әрекетке қабілетсіз (әрекетке қабілеті шектеулі) деп тану;
- ата-ана аурулары;
- ата-аналардың бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны орындайтын мекемелерде жазасын өтеуі, қылмыс жасауда сезіктілер мен айыпталушыларды қамауда ұстау орындарында болуы;
- ата-аналардың балаларды тәрбиелеуден немесе олардың құқықтары мен мүдделерін қорғаудан жалтаруы, соның ішінде ата-аналардың балаларын тәрбиелеу, емдеу мекемелерінен, балаларды заңда белгіленген тәртіппен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған деп танудың өзге де жағдайларында қолдануға құқығы бар.

1 Сурет – Мүгедек баланың күтімі бойынша төлемдердің мөлшері

Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар министрлігінің мәліметтерін зерттей отырып, әлеуметтік жәрдемақы мөлшерінің өсуі бір жылдан басталғанын атап өтуге болады, бұл елдің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы оң өзгерістерді көрсетеді, сонымен қатар 2023 жылы оларды арттыру жоспарлануда.

Мүгедек балаларды тәрбиелеп отырған отбасылардың мәселелерін, олардың өмір салтының ерекшеліктерін, қазіргі Қазақстан қоғамындағы әлеуметтік мәртебесін зерттеу өте маңызды. Тиісті қолдау шараларын таңдау олардың қажеттіліктерін түсініп, отбасылардың әлеуметтік жағдайын талдау негізінде ғана мүмкін болады. Оған отбасылардың әлеуметтік, материалдық, психологиялық ресурстарын, сондай-ақ баланың жасы мен оңалту әлеуетін анықтау кіреді. Мүгедек балалары бар отбасылардың өмір салты, олардың әлеуметтік жағдайы, қоғамға кірігу дәрежесі негізінен қазіргі заманғы қоғамды ұйымдастыру көбінесе ересектер мен мүгедек балалардың мүдделеріне қайшы келетін жүргізіліп жатқан мемлекеттік саясатқа байланысты. Әдетте, мүгедектік жазылмайды, мемлекет мүмкіндігі шектеулі жандардың өзін шеттетілген адам ретінде сезінбеуі үшін барынша қолдау көрсетуі керек. Ересек мүгедек мүгедек балаларға қарағанда мүгедектікті әлдеқайда жеңіл қабылдайды, сондықтан мемлекет балалар мүгедектігіне көп күш салуы керек. Мүгедек балалар мүддесіндегі Мемлекеттік әлеуметтік саясаттың негізгі мақсаты оларды қоғам өміріне табысты интеграциялау, олардың білім алуға, денсаулық сақтауға, жан-жақты дамуы мен өзін-өзі танытуға құқықтарын қамтамасыз ету үшін тең мүмкіндіктер жасау болып табылады (strategy2050.kz/ru/news/kakuyu-podderzhku-poluchayut-invalidy-ot-gosudarstva-v-rk/).

Жоғарыда айтылған мәселелерді толығырақ қарастырайық.

1. Медициналық. Бұл проблемаларға мыналар жатады: алдағы қиындықтар туралы толық және уақтылы ақпарат алу мүмкін еместігі; баланың ауруы, аурудың ағымы, болжамы туралы; медициналық ұсыныстарды жүзеге асырудың практикалық дағдыларын меңгеру; баланың ауруы бойынша қосымша консультациялар алу, оны ауруханаға жатқызу, санаторийге жолдама алу. Көбінесе әлеуметтік көмек және емдеу дер кезінде диагноз қойылмауынан жүзеге асырылады (А. Сыздықбаев, 2022 // www.inform.kz/ru/v-dva-raza-vyroslo-kolichestvo-detey-invalidov-v-kazahstane-za-10-let_a4010533)

2. Экономикалық. Мүгедек баласы бар отбасыларда материалдық қамтамасыз ету деңгейі сау балалары бар отбасыларға қарағанда төмен. Бұл бірқатар себептерге байланысты: мүгедек балалы аналардың көпшілігінің кәсіби қызметке мәжбүрлі түрде қатыспауы; қысқартылған жұмыс күнін тіркеу; жұмысты мәжбүрлі ауыстыру, көбінесе жалақыны жоғалту; баланы емдеуге және оңалтуға арналған ақысыз демалысты ресімдеу; қажетті дәрі-дәрмектерді, оңалтудың қосымша техникалық құралдарын сатып алуға, дәрігерлерге, медбикелерге, массажисттерге және басқа да мамандарға ақы төлеуге, сондай-ақ баланы санаториялық-курорттық сауықтыруға арналған шығыстар. (Примкулова, 2019)

Отбасында мүгедек баланың пайда болуы оның барлық мүшелері үшін ауыр психологиялық сынақ болып табылады. Балаға деген уайымның күшеюі, уақыт өте келе күшейетін күйзеліс пен шатасушылық көбінесе отбасының бұзылуына себеп болады.

4. Білім беру, тәрбиелеу, мүгедек баланы күту және одан әрі жұмысқа орналастыру саласындағы мәселелер. Бұл мәселеге мыналар жатады: баланы мектепке дайындау және оның одан әрі білім алуы; өзіне-өзі қызмет көрсету және өз бетінше қозғалу, техникалық құралдарды, қоғамдық көлікті пайдалану дағдыларын қалыптастыру; баланың әлеуметтік бейімделуі бойынша мақсатты және кезең-кезеңмен жұмыс жүргізу, оның бұзылған функцияларын дамытуға және өтеуге ықпал ететін бос уақытын және ойын әрекетін ұйымдастыру (cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennaya-politika-po-podderzhke-semey-s-detmi-invalidami).

5. Мүмкіндігі шектеулі балаларға қоғамның қатынасы мәселесі. Көбінесе мүгедек бала тәрбиелеп отырған отбасы қоғам тарапынан теріс көзқарасты бастан кешіреді. Айналадағы адамдар көбінесе қарым-қатынастан қашқақтайды, осылайша, мүмкіндігі шектеулі балалардың қарым-қатынас шеңбері күрт шектеледі, толыққанды әлеуметтік қарым-қатынасқа, әсіресе дені сау құрдастарымен қарым-қатынас жасауға мүмкіндіктер жоқ. Мұның бәрі тұлғаның бұзылуына, әлеуметтік дезадаптацияға, одан да көп оқшаулануға, интеллектуалды дамудың тежелуіне, қарым-қатынас мүмкіндіктерінің бұзылуына әкелуі мүмкін, бұл кейіннен баланың айналасындағы дүниеге бұрмаланған көзқарасты қалыптастырады (Притворова и др., 2022)

Қорытынды

Қазақстан ерекшелігін ескере отырып, Қазақстанның әрбір облыстарында тұрғындардың барлық санаттарын, соның ішінде мүгедек балалары бар отбасыларды қамтитын тұрғындардың әлеуметтік-экономикалық жағдайына кешенді зерттеулерді жүйелі түрде жүргізу орынды сияқты. Негізгі қиындық ведомствоаралық өзара іс-қимылдың нақты тұжырымдалған тұжырымдамасының жоқтығында жатыр. Билік органдары, жергілікті өзін-өзі басқару органдары және мүгедек балалармен жұмыс істейтін түрлі мекемелер мен ұйымдар қатысатын бірлескен жұмыстың күрделі технологиялары жоқ. Мүмкіндігі шектеулі балаларды қоғамда толыққанды өмір сүруге табысты дайындаудың ең маңызды шарты белсенді қоғамдық және мемлекеттік қолдау болып табылады. Мүгедек балаларды күтудің негізгі ауыртпалығы қазіргі әлеуметтік-экономикалық жағдайда жоғарыда айтылған көптеген қиындықтарды бастан кешіріп жатқан, тиісінше, ерекше осал жағдайда тұрған отбасыларға түседі.

Балалардың мүгедектігі – бұл ешбір қоғам айналып өтпейтін әлеуметтік құбылыс және әрбір мемлекет өзінің әлеуметтік-экономикалық басымдықтарына қарай мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған әлеуметтік-экономикалық саясатты қалыптастырады. Алайда, баланың мүгедектігіне қарсы күрестегі қоғамның мүмкіндіктері мәселенің өзін түсіну деңгейімен ғана емес, сонымен бірге қолданыстағы экономикалық ресурстармен де анықталады. Бүгінгі күні

негізгі мәселе мүгедек балаларды мемлекеттік әлеуметтік саясаттың әсер ету объектісі ретінде қабылдау болып табылады, ал әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі жоғары елдердің әлеуметтік саясаты балалар туралы объектілер туралы ғана емес, сонымен бірге қоғамдық өмірдің белсенді субъектілері туралы идеялардың әсерінен қалыптасады.

ӘДЕБИЕТТЕР

Гончарова Е.Л., Никольская О.С., Кукушкина О.И., 2019 — «Дети с особыми образовательными потребностями в системе понятий культурно-исторической психологии» // Альманах Института коррекционной педагогики. - 2019. - № 39 // <https://alldef.ru/ru/articles/almanah-39/children-with-special-educational-needs-in-the-system-of-concepts-of-cultural-historical-psychology>

Закон Республики Казахстан от 08.08.2002 N 345-II «О правах ребенка в Республике Казахстан» <http://pavlodar.com/zakon/?all=all&dok=02168>

Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қорғау туралы Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 13 сәуірдегі N 39 Заңы. // https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z050000039_links

«Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралыерте жастағы балалардың психофизикалық бұзылуларының скринингін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» бұйрығы (Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі N 343 Заңы https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z020000343_#z11

"Скрининг ұйымдастыру бекіту туралы ұйымдастыру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2010 жылғы 9 қыркүйектегі № 704 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100024136>

strategy2050.kz/ru/news/kakuyu-podderzhku-poluchayut-invalidy-ot-gosudarstva-v-rk/

Азамат Сыздықбаев, 2022 — «В два раза выросло количество детей-инвалидов в Казахстане за 10 лет». - 2022 // https://www.inform.kz/ru/v-dva-raza-vyroslo-kolichestvo-detey-invalidov-v-kazhastane-za-10-let_a4010533

Социальная работа с различными категориями населения [Электронный ресурс]: курс лекций / авт.-сост. – Электрон. дан. (745 Кб). – Костанай: Костанайская академия МВД РК им. Ш. Кабылбаева, 2018. – 120 с. Пугачев А.С. «Инклюзивное образование» // Молодой ученый. - 2012. - №10. - С. 374–377.

Цинченко Г.М. — «Государственная политика по поддержке семей с детьми-инвалидами» - 2018. // Социальное управление. - №1. - С.5–16. // <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennaya-politika-po-podderzhke-semey-s-detmi-invalidami>

Притворова Т.П., Темирбаева Д.М., Гелашвили Н.Н. и др., 2022 — Система поддержки домохозяйств с детьми инвалидами: концептуальные основы, эффективные практики, механизмы развития в Казахстане: коллективная монография. – Караганда: ТОО «PEGASO», 2022. – 274 с.

REFERENCES

Goncharova E.L., Nikolskaya O.S., Kukushkina O.I., 2019 — "Children with special educational needs in the system of concepts of cultural and historical psychology" // Almanac of the Institute of Correctional Pedagogy. - 2019. - № 39 // <https://alldef.ru/ru/articles/almanah-39/children-with-special-educational-needs-in-the-system-of-concepts-of-cultural-historical-psychology>

Law of the Republic of Kazakhstan dated 08.08.2002 N 345-II "On the rights of the child in the Republic of Kazakhstan" <http://pavlodar.com/zakon/?all=all&dok=02168>

Kazakhstan Republikasynda mugedektigi bar adamdardy aleumettik korgau turaly Kazakhstan Republikasyn 2005 zhylygy 13 sauirdegi N 39 Zany. // https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z050000039_links

"Kemtar balalardy aleumettik zhane meditsinalyk-pedagogicalyk tyzeu arkyly koldau turalyerte zhastagy balalardyn psychophysicalyk buzylularynyn screening uyymdastyru kagidalaryn bekitu turaly" buyrygy (Kazakhstan Republikasyn 2002 zhylygy 11 shildedegi N 343 Zany https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z020000343_#z11

"Screening of uymdastyru bekitu turaly uymdastyru yerezhesin bekitu turaly" Kazakhstan Republikasy Densaulyk aktau ministrin 2010 zhylygy 9 kyrkuyektegi No. 704 buyrgyna ozgerister engizu turaly // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100024136>

strategy2050.kz/ru/news/kakuyu-podderzhku-poluchayut-invalidy-ot-gosudarstva-v-rk/

Azamat Syzdykbayev — "The number of disabled children in Kazakhstan has doubled in 10 years." – 2022 // https://www.inform.kz/ru/v-dva-raza-vyroslo-kolichestvo-detey-invalidov-v-kazahstane-za-10-let_a4010533

Social work with various categories of the population [Electronic resource]: a course of lectures / author-comp. – Electron. dan. (745 Kb). – Kostanay: Kostanay Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Kazakhstan named after Sh. Kabyrbayev, 2018. – 120 p.

Pugachev A.S., 2012 — "Inclusive education" // Young scientist. - 2012. - № 10. - Pp. 374–377.

Tsinchenko G.M., 2018 — "State policy to support families with disabled children" - 2018. // Social Management. - № 1. - Pp.5–16. // <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennaya-politika-po-podderzhke-semey-s-detmi-invalidami>

Pritvorova T.P., Temirbaeva D.M., Gelashvili N.N., etc., 2022 — The system of support for households with disabled children: conceptual foundations, effective practices, development mechanisms in Kazakhstan: a collective monograph. – Karaganda: PEGASO LLP, 2022. – 274 p.

**МАЗМҰНЫ
ПЕДАГОГИКА**

Р.С. Ахитова, Л.Б. Бегалиева, Г. Мурсалимова, Ж. Абельтаева, Г.А. Джамашова КЕЙС ТЕХНОЛОГИЯСЫ НЕГІЗІНДЕ БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ.....	5
Р. Булатбаева, С. Жүсіпбаев, В. Әділова, Ж. Жақиянова, З. Айчанова DIGITAL-РЕСУРСТАР БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ АКАДЕМИЯЛЫҚ ҮЛГЕРІМІН АРТТЫРУДЫҢ МОТИВАЦИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРЫ РЕТІНДЕ ("ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ" ПӘНІН ОҚИТУ ТӘЖІРИБЕСІНЕН).....	13
Н.Г. Галымова, Ж.С. Мукаатаева, Н.С. Жусупбекова, М. Оразбаева БОЛАШАҚ ХИМИЯ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯЛАРДАУДА ӘЛЕУМЕТТІК – ГУМАНИТАРЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ.....	32
А.Қ. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова, А.А. Тумышева ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРДЕГІ "SMART-ТЕХНОЛОГИЯЛАР" ҰҒЫМЫНЫҢ МӘНІН ТАЛДАУ.....	45
А.С. Елубай, Г. Сарсеке, Н. Бирай ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРІК МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРІН СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДА ҚОЛДАНУДЫҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ.....	56
Н.Н. Ерболатов, А.Т. Байкенжеева, Н.А. Ахатаев, И.О. Аймбетова, Д.У. Сексенова ҚАЗАҚСТАН ЖОО МАГИСТРАТУРА БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН САЛЫСТЫРУ ЖӘНЕ БИОЛОГ МАГИСТРЛЕРДІ ДАЙЫНДАУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ.....	68
Е. Ергөбек, Ш. Раманкулов, Е. Досымов STEM ОҚИТУ НЕГІЗІНДЕ БІЛІМГЕРЛЕРДІҢ СЫН-ТҮРҒЫСЫНАН ОЙЛАУЫН ДАМУ МӘСЕЛЕСІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	83
А.С. Ерсұлтанова., Н. Карелхан, Г.Т. Азиева, М.С. Уайсова, Л.М. Абдибекова ИНКЛЮЗИВТІ СЫНЫПТА ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ ПӘНІН ОҚИТУДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫ.....	92
Р.З. Жилмагамбетова, Ж.Б. Копеев, К.Р. Кусманов, Д.И. Кабенов, А.А. Джаккина ДЕРБЕС БЕЙІМДЕП ОҚИТУ: ТАЛДАУ, САЛЫСТЫРУ, ҚОРЫТЫНДЫЛАР.....	102

- Ж.А. Жұмабаева, А.К.Рысбаева, М.Н. Оспанбекова, А.Д.Рыскулбекова, С.Ж.Турикпенова**
БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ПӘНДЕРІН МЕТАПӘНДІК ТҮРҒЫДА
ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ.....114
- Р.Ш. Избасарова Г.Н. Бектемирова**
КӨПТІЛДІ ОРТАДА БОЛАШАҚ БИОЛОГИЯ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ
АҚПАРАТТЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ.....131
- Г.Б. Кожаметова**
ОҚЫТУДЫҢ ОРТА КЕЗЕҢІНДЕГІ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА
ӘРТҮРЛІ СӨЙЛЕУ ТИПТЕРІМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ.....146
- Г.А. Наби, Б.К. Сактағанов, Ш.С. Султанбеков, Ш.К. Тухмарова, Л.Ш. Арипбаева**
БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТАРДЫҢ ЭМОЦИОНАЛДЫҚ
ИНТЕЛЛЕКТІН ДАМУЫ.....160
- Ш. Раманқұлов, М. Нуризинова, Е. Досымов, А. Аханова**
БОЛАШАҚ ФИЗИКА МҰҒАЛІМДЕРІНЕ ФИЗИКАНЫ АҒЫЛШЫН
ТІЛІНДЕ ОҚЫТУДЫҢ ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН МАЗМҰНЫ.....172
- М.С. Сабыржанова, С.В. Ананьева**
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ЕРМЕК ТҮРСЫНОВТЫҢ «МӘМЛҮК»
РОМАНЫН ЗЕРДЕЛЕУДІҢ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ.....187
- М. Серік, Д.Ш. Тлеумагамбетова**
РУТНОН ПРОГРАММАЛАУ ОРТАСЫНДА КРИПТОГРАФИЯ
АЛГОРИТМДЕРДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ӘДІСТЕРІ.....203
- М.М. Слямхан, Д.Б. Сыдықов**
ҚАЗАҚСТАН ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МАТЕМАТИКАДАН
ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....218
- А.С. Смыков, З.К. Кульшарипова, Л.С. Сырымбетова, З.Ш. Шавалиева, И.О. Сайфурова, З.Е. Бурашова**
ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
МӘДЕНИЕТ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....231
- Э.Ә. Сұлтанова, Б.Н. Нүсіпжанова, Ж. Бисенбаева, Б.З. Медеубаева, Р.Қ. Досжан**
ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ МӘДЕНИ
ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУЫ.....246

К.Ж. Утеева, А.С. Жармағамбетова, Г.К. Касымова
ЖАҒАНДЫҚ ӘЛЕМДЕГІ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТА
ҰЛТТЫҚ БІРЕГЕЙЛІКТІ САҚТАП ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ.....257

ЭКОНОМИКА

А. Абдимомынова, А. Жайшылық, И. Ким, Э. Темирбекова, А. Алибекова
ӨНІРДІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ: ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
ЖӘНЕ БАСЫМДЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....267

Ш.К. Абикенова, А.П. Коваль, Л.М. Шаяхметова, А.Б. Бекмағамбетов,
Ш.Т. Айтимова
ҚАЗІРГІ ЕҢБЕК ЖАҒДАЙЛАРЫ, ҰЛТТЫҚ СТАТИСТИКА ДЕРЕКТЕРІ
ЖӘНЕ БАСҚА ДА АҚПАРАТ КӨЗДЕРІ НЕГІЗІНДЕ ӨНДІРІСТІК
ЖАРАҚАТТАНУ ДЕНГЕЙІ.....281

Д.Т. Алиасқаров, Р.Т. Исақова, Қ.Қ. Мұздыбаева, И.Қ. Райымбекова,
С. Н. Мищук
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ПЕН ӘЛЕУМЕТТІК ТҰРАҚТЫЛЫҚ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ КӨШІ-ҚОН МӘСЕЛЕЛЕРІН КЕҢІСТІКТІК
ТАЛДАУ.....298

Ж.К. Алтайбаева, В.П. Шеломенцева, Д.З. Айгужинова,
Ш.Е. Муталляпова, Р.К. Алимханова
МАЛІ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ
ҚАРЖЫЛЫҚ МОДЕЛЬДЕУ.....315

Ж.А. Бабажанова, Ж.З. Баймукашева, Г.Ж. Рысмаханова,
Ж.Қ. Басшиева, А.К. Оразғалиева
ЭТНИКАЛЫҚ РЕПАТРИАЦИЯ САЯСАТЫН ТИІМДІ ЖҮЗЕГЕ
АСЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫ.....327

М. Баймағанбетова, М. Рахымбердинова, С. Баймағанбетов
МҰНАЙДЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ
ЦИКЛДАРЫНА ӘСЕРІ.....341

А.Ж. Бұхарбаева, Г.Н. Бисембаева, Ш.Ж. Сейітжағыпарова,
Б.К. Нурмағанбетова, А.Ж. Машаева
АГРОӨНЕРКӘСІПТІК КЕШЕНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҮРДІСТЕРДІ
ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ӘЛЕМДІК ТРЕНДТЕРІ.....354

Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, З.Б. Ахметова, Г.М. Мухамедиева,
С. Серикбаев
ЗЕРТТЕУ ЕЛДЕРІНДЕГІ ЭТНИКАЛЫҚ РЕПАТРИАЦИЯНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТИІМДІЛІГІ.....366

- С.Т. Дошманова, Б.Ж. Болатова, Г.А. Мауина, А.Ж. Жолмұханова, М. Замирбекқызы**
ҒЫЛЫМНЫҢ ЭКОНОМИКАНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІНЕ
ӘСЕРІ.....382
- Р.Ә. Есберген, Г.Н. Асрепов, А.К. Оразғалиева, Г.М. Сагиндыкова, Ш.У. Ниязбекова**
АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ АУЫЛДЫҚ ОКРУГ ӘКІМДЕРІНІҢ ҚЫЗМЕТІ:
ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН
ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....391
- Б.А. Жүнісов, Г.К. Демеуова, М.Г. Қайырғалиева, Г.М. Сағындықова, Т.Ф. Алхассан**
ЖАСТАРДЫҢ АРАСЫНДАҒЫ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУДЫ ШЕШУДІҢ
ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ.....407
- З.О. Иманбаева, А.К. Оралбаева, А.Ж. Наурызбаев, М.А. Умирзакова, Б.Х. Айдосова**
КАЛЬКУЛЯЦИЯЛАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ЖҮЙЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ
ОТАНДЫҚ КӘСІПОРЫНДАРДА ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ.....423
- Г.Е. Кайрлиева, Г.К. Жанибекова, К.Б. Утегенова, А.Т. Султанов, Е.А. Богданова**
АУЫЛДА ӨЗІН-ӨЗІ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ЖӘНЕ АУЫЛ
ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЕМЕС КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ.....439
- А.М. Кулагина, Д.Е. Нурмуханбетова, С.З. Сайдуллаев**
ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ АППАРАТТЫ ЖҮЙЕЛЕУ ЭЛЕМЕНТІ РЕТІНДЕ
ТАМАҚТАНУ ҚЫЗМЕТТЕРІН ЖІКТЕУДІ ӨЗІРЛЕУ.....452
- А.А. Куланов, М.А. Айтказина, Э.А. Рузиева, А.Д. Каршалова, А.К. Саулембекова**
ЖАСЫЛ ҚҰРАЛДАРДЫҢ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІНІҢ ЖАҒДАЙЫНА
ӘСЕРІ.....470
- Г.Т. Кунуркульжаева, А.К. Бакпаева, И.Т. Иманғалиева, Г.К. Демеуова, Ж. Байшукурова, А.А. Нурғалиева**
АУЫЛ ТҰРҒЫНДАРЫНЫҢ ӨМІР САПАСЫН БАҒАЛАУ ҮШІН
АҚПАРАТТЫҚ БАЗАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....483
- Л.А. Курманғалиева, Е.Б. Аймағамбетов, Б.Қ. Джазықбаева, Б.К.Спанова**
ХАЛЫҚТЫҢ ТАБЫСТАРЫН ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫН
ЗЕРТТЕУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ-ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ.....497

Г.Е. Нурбаева, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева, Б.К. Смаилов, А.Ж. Қуниязова ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКЕРІ БАР БАЛАЛАРДЫҚОЛДАУДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	507
Л.А. Омарбакиев, Ж.Т. Рахымова, М.Т. Баетова, И.М. Баубекова ҚАЗАҚСТАНДА КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУДЫ ЖАНДАНДЫРУ ФАКТОРЛАРЫНЫҢ, ОНЫҢ ІШІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРДЫҢ ӘСЕРІ.....	519
А.С. Тапалчинова, Н.С. Кафгункина, М.М. Мухамедова, Н.А. Мажитова, У.Д. Берикболова ҚАЗАҚСТАНДА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОММЕРЦИЯЛАНДЫРУДЫҢ ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	534
Р.Ш. Тахтаева, Е.Б. Абеуханова, М.Б. Молдажанов, К.Е. Хасенова, Л.З. Паримбекова ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТУРИСТІК ӘЛЕУЕТІН БАҒАЛАУ.....	547
Ш. А. Трушева, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жакупов, А.Т. Кайдарова ҚАЗАҚСТАНДА МІСЕ ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ САЯСАТТЫ КЛАСТЕРЛІК ТӘСІЛ МЕН РЕГРЕССИЯЛЫҚ МОДЕЛЬ НЕГІЗІНДЕ ІСКЕ АСЫРУДЫ БАҒАЛАУ.....	558
А.С. Уалтаева, Laszlo Vasa, М.Д. Уалтаев ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕҢБЕК НАРЫҒЫН ТАЛДАУ: БЕЙРЕСМИ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ.....	577

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Р.С. Ахитова, Л.Б. Бегалиева, Г. Мурсалимова, Ж. Абельтаева, Г.А. Джамашова ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ.....	5
К. Булатбаева, С. Жусупбаев, В. Адилова, Ж. Жакиянова, З. Айтчанова DIGITAL-РЕСУРСЫ КАК МОТИВАЦИОННЫЕ ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОЙ УСПЕВАЕМОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ (ИЗ ОПЫТА ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТА «ИСТОРИЯ КАЗАХСТАНА»).....	13
Н.Г. Галымова, Ж.С. Мукатаева, Н.С. Жусупбекова, М. Оразбаева ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ.....	32
А.Қ. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова, А.А. Тумышева АНАЛИЗ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ “SMART ТЕХНОЛОГИИ” В СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЯХ.....	45
А.С. Елубай, Г.Сарсеке, Н. Бирай ПРЕДПОСЫЛКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КАЗАХСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПОСЛОВИЦ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ.....	56
Н.Н. Ерболатов, А.Т. Байкенжеева, Н.А. Ахатаев, И.О. Аймбетова, Д.У. Сексенова СРАВНЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ МАГИСТРАТУРЫ ВУЗОВ КАЗАХСТАНА И ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ-БИОЛОГОВ.....	68
Е. Ергобек, Ш. Раманкулов, Е. Досымов ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ОБУЧЕНИЯ STEM.....	83
А.С. Ерсұлтанова., Н. Карелхан, Г.Т. Азиева, М.С. Уайсова, Л.М. Абдибекова ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ ПО ПРЕПОДАВАНИЮ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В ИНКЛЮЗИВНОМ КЛАССЕ.....	92

Р.З. Жилмагамбетова, Ж.Б. Копеев, К.Р. Кусманов, Д.И. Кабенов, А.А. Джакина ПЕРСОНАЛИЗИРОВАННОЕ АДАПТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ: АНАЛИЗ, СРАВНЕНИЕ, ВЫВОДЫ.....	102
Ж.А. Жумабаева, А.К. Рысбаева, М.Н. Оспанбекова, А.Д. Рыскулбекова, С.Ж. Турикпенова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ МЕТАПРЕДМЕТНОГО ОБУЧЕНИЯ ПРЕДМЕТОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	114
Р.Ш. Избасарова Г.Н. Бектемирова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ В ПОЛИЯЗЫЧНОЙ СРЕДЕ.....	131
Г.Б. Кожаметова РАБОТА С РАЗЛИЧНЫМИ ТИПАМИ РЕЧИ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА НА СРЕДНЕМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ.....	146
Г.А. Наби, Б.К. Сактағанов, Ш.С. Султанбеков, Ш.К. Тухмарова, Л.Ш. Арипбаева РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ.....	160
Ш. Раманкулов, М. Нуризинова, Е. Досымов, А. Аханова ПРИНЦИПЫ И СОДЕРЖАНИЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЗИКИ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ.....	172
М.С. Сабыржанова, С.В. Ананьева МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ИЗУЧЕНИЯ РОМАНА ЕРМЕКА ТУРСУНОВА «МАМЛЮК» В ВУЗЕ.....	187
М. Серік, Д.Ш. Тлеумагамбетова МЕТОДЫ РЕАЛИЗАЦИИ КРИПТОГРАФИЧЕСКИХ АЛГОРИТМОВ В СРЕДЕ ПРОГРАММИРОВАНИЯ PYTHON.....	203
М.М. Слямхан, Д.Б. Сыдыхов МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ПО МАТЕМАТИКЕ КАЗАХСТАНСКИХ ШКОЛЬНИКОВ.....	218

А.С. Смыков, З.К. Кульшарипова, Л.С. Сырымбетова, З.Ш. Шавалиева, И.О. Сайфурова, З.Е. Бурашова
ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ
СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....231

Э.А. Султанова, Б.Н. Нусипжанова, Ж. Бисенбаева, Б.З. Медеубаева, Р.К. Досжан
РАЗВИТИЕ КУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГОВ.....246

К.Ж. Утеева, А.С. Жармағамбетова, Г.К. Касымова
ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ
ИДЕНТИЧНОСТИ В МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ
В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ.....257

ЭКОНОМИКА

А. Абдимомынова, А. Жайшылык, И. Ким, Э. Темирбекова, А. Алибекова
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ РЕГИОНА: СТРУКТУРНЫЕ
ОСОБЕННОСТИ И ФОРМИРОВАНИЕ ПРИОРИТЕТОВ.....267

Ш.К. Абикенова, А.П. Коваль, Л.М. Шаяхметова, А.Б. Бекмагамбетов, Ш.Т. Айтимова
СОВРЕМЕННЫЕ УСЛОВИЯ ТРУДА, УРОВЕНЬ
ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА НА ОСНОВЕ ДАННЫХ
НАЦИОНАЛЬНОЙ СТАТИСТИКИ И ДРУГИХ ИСТОЧНИКОВ
ИНФОРМАЦИИ.....281

Д.Т. Алиаскаров, Р.Т. Искакова, К.К. Муздыбаева, И.К. Райымбекова, С.Н. Мищук
ПРОСТРАНСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ МИГРАЦИИ В УСЛОВИЯХ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И СОЦИАЛЬНОЙ
СТАБИЛЬНОСТИ.....298

Ж.К. Алтайбаева, В.П. Шеломенцева, Д.З. Айгужинова, Ш.Е.Муталляпова, Р.К. Алимханова
ФИНАНСОВОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ
В ЖИВОТНОВОДСТВЕ.....315

Ж.А. Бабажанова, Ж.З. Баймукашева, Г.Ж. Рысмаханова, Ж.К. Басшиева, А.К. Оразгалиева
ПУТИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ЭФФЕКТИВНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ
ЭТНИЧЕСКОЙ РЕПАТРИАЦИИ.....327

М. Баймаганбетова, М. Рахымбердинова, С. Баймаганбетов ВЛИЯНИЕ НЕФТИ НА МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦИКЛЫ КАЗАХСТАНА.....	341
А.Ж. Бухарбаева, Г.Н. Бисембаева, Ш.Ж. Сейітжағыпарова, Б.К. Нурмаганбетова, А.Ж. Машаева МИРОВЫЕ ТРЕНДЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ.....	354
Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, З.Б. Ахметова, Г.М. Мухамедиева, С. Серикбаев ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЭТНИЧЕСКОЙ РЕПАТРИАЦИИ В СТРАНАХ ИССЛЕДОВАНИЯ.....	366
С.Т. Дошманова, Б.Ж. Болатова, Г.А. Мауина, А.Ж. Жолмұханова, М.Замирбекқызы ВЛИЯНИЕ НАУКИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ЭКОНОМИКИ.....	382
Р.А. Есберген, Г.Н. Асрепов, А.К. Оразгалиева, Г.М. Сагиндыкова, Ш.У. Ниязбекова ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ АКИМОВ СЕЛЬСКИХ ОКРУГОВ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ.....	391
Б.А. Жүнісов, Г.К. Демеуова, М.Г. Қайырғалиева, Г.М. Сағындықова, Т.Ф. Алхассан ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ ЗАНЯТОСТИ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ.....	407
З.О. Иманбаева, А.К. Оралбаева, А.Ж. Наурызбаев, М.А. Умирзакова, Б.Х. Айдосова СОВРЕМЕННЫЕ СИСТЕМЫ КАЛЬКУЛЯЦИИ И ОПЫТ ИХ ПРИМЕНЕНИЯ НА ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	423
Г.Е. Кайрлиева, Г.К. Жанибекова, К.Б. Утегенова, А.Т. Султанов, Е.А. Богданова САМОЗАНЯТОСТЬ И РАЗВИТИЕ НЕСЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА СЕЛЕ.....	439
А.М. Кулагина, Д.Е. Нурмуханбетова, С.З. Сайдуллаев РАЗРАБОТКА КЛАССИФИКАЦИИ УСЛУГ ПИТАНИЯ КАК ЭЛЕМЕНТА СИСТЕМАТИЗАЦИИ ПОНЯТИЙНОГО АППАРАТА.....	452

- А.А. Куланов, М.А. Айтказина, Э.А. Рузиева, А.Д. Каршалова, А.К. Саулембекова**
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЕННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА СОСТОЯНИЕ
ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ.....470
- Г.Т. Кунуркульжаева, А.К. Бакпаева, И.Т. Имангалиева, Г.К. Демеуова, Ж. Байшукурова, А.А. Нургалиева**
ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БАЗЫ ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА
ЖИЗНИ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ.....483
- Л.А. Курмангалиева, Е.Б. Аймагамбетов, Б.К. Джазықбаева, Б.К. Спанова**
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ
ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ И ИХ ФОРМИРОВАНИЯ.....497
- Г.Е. Нурбаева, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева, Б.К. Смаилов, А.Ж. Куниязова**
ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ С ОСОБЕННОСТЯМИ
РАЗВИТИЯ.....507
- Л.А. Омарбакиев, Ж.Т. Рахымова, М.Т. Баетова, И.М. Баубекова**
ВЛИЯНИЕ ФАКТОРОВ АКТИВИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В КАЗАХСТАНЕ, В ТОМ ЧИСЛЕ
ИННОВАЦИОННОГО.....519
- А.С. Тапалчинов, Н.С. Кафтункина, М.М. Мухамедова, Н.А. Мажитова, У.Д. Берикболова**
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ
ТЕХНОЛОГИЙ.....534
- Р.Ш. Тахтаева, Е.Б. Абеуханова, М.Б. Молдажанов, К.Е. Хасенова, Л.З. Паримбекова**
ОЦЕНКА ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ВОСТОЧНОГО
КАЗАХСТАНА.....547
- Ш.А. Трушева, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жакупов, А.Т. Кайдарова**
ОЦЕНКА РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТИ МІСЕ-ТУРИЗМА В
КАЗАХСТАНЕ НА ОСНОВЕ КЛАСТЕРНОГО ПОДХОДА
И РЕГРЕССИОННОЙ МОДЕЛИ.....558
- А.С. Уалтаева, Ласло Васа, М.Д. Уалтаев**
АНАЛИЗ РЫНКА ТРУДА КАЗАХСТАНА: НЕФОРМАЛЬНАЯ
ЗАНЯТОСТЬ.....577

CONTENTS
PEDAGOGY

R.S. Akhitova, L.B. Begaliyeva, G. Mursalimova, J. Abiltayeva, G.A. Dzhamashova IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION OF FUTURE TEACHERS BASED ON CASE TECHNOLOGY.....	5
K. Bulatbaeva, S. Zhusupbayev, V. Adilova, J. Zhakiyanova, Z. Aitchanova DIGITAL RESOURCES AS MOTIVATIONAL FACTORS FOR IMPROVING THE ACADEMIC PERFORMANCE OF STUDENTS (FROM THE EXPERIENCE OF TEACHING THE SUBJECT «HISTORY OF KAZAKHSTAN»).....	13
N.G. Galymova, Zh.S. Mukataeva, N. Zhussupbekova, M. Orazbayeva WAYS TO IMPLEMENT SOCIAL AND HUMANITARIAN SECURITY IN THE PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF CHEMISTRY.....	32
A.K. Dildabek, M.A. Yermaganbetova, A.A. Tumysheva ANALYSIS OF THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF “SMART TECHNOLOGY” IN MODERN PEDAGOGICAL SCIENTIFIC RESEARCH....	45
A.M. Elubay, G. Sarseke, N. Biray PREREQUISITES FOR THE USE OF KAZAKH AND TURKISH PROVERBS IN THE ORGANIZATION OF STUDENTS INDEPENDENT WORK.....	56
N.N. Yerbolatov, A.T. Baikenzheeva, N.A. Akhatayev, I.O. Aimbetova, D.U. Seksenova COMPARISON OF EDUCATIONAL PROGRAMS OF MASTER'S STUDIES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF KAZAKHSTAN AND APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TRAINING MASTERS OF BIOLOGY.....	68
E. Ergobek, Sh. Ramankulov, E. Dosymov THEORETICAL ASPECTS OF THE PROBLEM OF DEVELOPING STUDENTS' CRITICAL THINKING BASED ON STEM LEARNING.....	83
A. Yersultanova, N. Karelkhan, G.T. Azieva, M.S. Uaisova, L.M. Abdibekova EDUCATIONAL RESOURCES FOR TEACHING DIGITAL LITERACY IN AN INCLUSIVE CLASSROOM.....	92

R.Z. Zhilmagambetova, Z.B. Kopeyev, K.R. Kusmanov, D.I. Kabenov, A.A. Jakina PERSONALIZED ADAPTIVE LEARNING: ANALYSIS, COMPARISON, CONCLUSIONS.....	102
Zh.A. Zhumabayeva, A.K. Rysbayeva, M.N. Ospanbekova, A.D. Ryskulbekova, S.Zh. Turikpenova PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TEACHING PRIMARY EDUCATION SUBJECTS THROUGH A META-SUBJECT APPROACH.....	114
R.Sh. Izbassarova, G.N. Bektemirova PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING INFORMATION COMPETENCY OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS IN A MULTILINGUAL ENVIRONMENT.....	131
G.B. Kozhakhmetova WORKING WITH DIFFERENT TYPES OF SPEECH IN THE KAZAKH LANGUAGE CLASSROOM AT THE MIDDLE STAGE OF LEARNING.....	146
G.A. Nabi, B.K. Saktaganov, Sh.S. Sultanbekov, Sh. Tukhmarova, L.Sh. Aripbayeva DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE SOCIAL EDUCATORS.....	160
SH. Ramankulov, M. Nurizinova, Y. Dosymov, A. Akhanova PRINCIPLES AND CONTENT OF TEACHING PHYSICS IN ENGLISH FOR FUTURE PHYSICS TEACHERS.....	172
M.S. Sabyrzhanova, S.V. Ananyeva APPROACHES AND METHODS OF STUDYING ERMEK TURSYNOV'S NOVEL "MAMLUK" IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	187
M. Serik, D.Sh. Tleumagambetova, METHOD IMPLEMENTATION OF CRYPTOGRAPHIC ALGORITHMS IN PYTHON.....	203
M.M. Slyamkhan, D.B. Sydykhov METHODOLOGICAL FEATURES OF FORMING FUNCTIONAL LITERACY IN MATHEMATICS OF KAZAKHSTAN STUDENTS.....	218
A.S. Smykov, Z.K. Kulsharipova, L.Sh. Syrymbetova, Z.Sh. Shavaliyeva, I.O. Saifurova, Z.Y. Burashova PROBLEMS OF PEDAGOGICAL CULTURE IN THE CONDITIONS OF MODERN EDUCATION.....	231

E.A. Sultanova, B.N. Nussipzhanova, Zh. Bissenbayeva, B.Z. Medeubayeva, R.K. Doszhan
DEVELOPMENT OF CULTURAL COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF TEACHERS.....246

K.Zh. Uteeva, A.S. Zharmagambetova, G.K. Kassymova
TEACHING SIGNIFICANCE OF PRESERVING NATIONAL IDENTITY IN INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE GLOBAL WORLD.....257

EKONOMICS

A. Abdimomynova, A. Zhaishylyk, V. Kim, E. Temirbekov, A. Alibekova
ECONOMIC POTENTIAL OF THE REGION: STRUCTURAL FEATURES AND FORMATION OF PRIORITIES.....267

Sh. Abikenova, A. Koval, L. Shayakhmetova, A. Bekmagambetov, Sh. Aitimova
MODERN WORKING CONDITIONS, THE LEVEL OF OCCUPATIONAL INJURIES BASED ON NATIONAL STATISTICS AND OTHER SOURCES OF INFORMATION.....281

D.T. Aliaskarov, R.T. Iskakova, K.K. Muzdybaeva, I.K. Raiymbekova, S. N. Mishchuk
SPATIAL ANALYSIS OF MIGRATION PROBLEMS IN CONDITIONS OF ECONOMIC SECURITY AND SOCIAL STABILITY.....298

Z.K. Altaibayeva, V.P. Shelomentseva, D.Z. Aiguzhinova, Sh.E. Mutallyapova, R.K. Alimkhanova
FINANCIAL MODELLING OF BUSINESS PROCESSES IN LIVESTOCK.....315

Zh. Babazhanova, Zh. Baimukasheva, G. Rysmakhanova, Z. Basshieva, A. Orazgaliyeva
WAYS TO COST EFFECTIVELY IMPLEMENT THE POLICY OF ETHNIC REPATRIATION.....327

M. Baimaganbetova, M. Rakhymberdinova, S. Baymaganbetov
THE IMPACT OF OIL ON KAZAKHSTAN'S MACROECONOMIC CYCLES.....341

A.Z. Bukharbayeva, G.N. Bisembayeva, S.Z. Seiitzhagyparova, B.K. Nurmaganbetova, A.Z. Mashayeva
WORLD TRENDS IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PROCESSES IN THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX.....354

N. Davletbayeva, Zh. Babazhanova, Z. Akhmetova, G. Mukhamediyeva, S. Serikbayev ECONOMIC EFFICIENCY OF ETHNIC REPATRIATION IN STUDY COUNTRIES.....	366
S.T. Doshmanova, B. Bolatova, G.A. Mauina, A.Zh. Zholmukhanova, M. Zamirbekkyzy IMPACT OF SCIENCE ON COMPETITIVENESS OF THE ECONOMY.....	382
R.A. Yesbergen, G.N. Asrepov, A. Orazgaliyeva, G.M. Sagindykova, N. Shakizada ACTIVITY OF AKIMS OF RURAL DISTRICTS OF AKTOBE REGION: PROBLEMS AND PROSPECTS OF EFFICIENCY IMPROVEMENT.....	391
B.A. Zhunusov, G.K. Demeuova, M.G. Kaiyrgalieva, G.M. Sagindykova, T.F. Alhassan WAYS OF IMPROVING EMPLOYMENT AMONG YOUNG PEOPLE.....	407
Z.O. Imanbayeva, A.K. Oralbayeva, A.Zh. Nauryzbayev, M.A. Umirzakova, B.H. Aydosova MODERN SYSTEMS OF CALCULATION AND EXPERIENCE OF THEIR APPLICATION IN DOMESTIC ENTERPRISES.....	423
G. Kairliyeva, G. Zhanibekova, K. Utegenova, A. Sultanov, Y. Bogdanova SELF-EMPLOYMENT AND DEVELOPMENT OF NON-AGRICULTURAL ENTREPRENEURSHIP IN THE RURAL COUNTRY.....	439
A.M. Kulagina, D.E. Nurmukhanbetova, S.Z. Saidullaev DEVELOPMENT OF CLASSIFICATION OF FOOD SERVICES AS AN ELEMENT OF SYSTEMATIZATION OF THE CONCEPTUAL APPARATUS.....	452
A.A. Kulanov, M.A. Aitkazina, E.A. Ruziyeva, A.D. Karshalova, A.K. Saulembekova THE IMPACT OF GREEN INSTRUMENTS ON THE STATE OF THE FINANCIAL SYSTEM.....	470
G.T. Kunurkulzhayeva, A. Bakpayeva, I. Imangaliyeva, G. Demeuova, Zh. Baishukurova, A. Nurgaliyeva FORMATION OF THE INFORMATION BASE FOR ASSESSING THE QUALITY OF LIFE OF THE RURAL POPULATION.....	483

-
- L. Kurmangaliyeva, E. Aimagambetov, B. Jazykbayeva, B. Spanova**
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY
OF INCOMES OF THE POPULATION AND THEIR FORMATION.....497
- G. Nurbayeva, A. Xembayeva, B. Mubarakova, G. Beisembayeva,
B. Smailov, A. Kuniyazova**
FINANCIAL ASPECTS OF SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL
NEEDS.....507
- L.A. Omarbakiyev, Zh.T. Rakhymova, M.T. Bayetova, I.M. Baubekova**
INFLUENCE OF FACTORS OF ACTIVATION OF ENTERPRENEURSHIP
DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN, INCLUDING INNOVATIVE.....519
- A. Tapalchinova, N. Kaftunkina, M. Mukhamedova, N.A. Mazhitova,
U.D. Berikbolova**
FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF TECHNOLOGY
COMMERCIALIZATION IN KAZAKHSTAN.....534
- R.Sh. Takhtaeva, Y. Abeukhanova, M. Moldazhanov, K. Khasanova,
L. Parimbekova**
EVALUATION OF TOURISM POTENTIAL IN EASTERN
KAZAKHSTAN.....547
- Sh.A. Trusheva, A.T. Tleubayeva, R.B. Sartova. A.A. Zhakupov,
A.T. Kaidarova**
ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION OF POLICY IN THE FIELD OF
MICE TOURISM IN KAZAKHSTAN BASED ON THE CLUSTER APPROACH
AND REGRESSION MODEL.....558
- A.S. Ualtayeva, Laszlo Vasa, M.D. Ualtayev**
ANALYSIS OF THE LABOR MARKET OF KAZAKHSTAN: INFORMAL
EMPLOYMENT.....577

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

www: nauka-nanrk.kz

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Заместитель директор отдела издания научных журналов НАН РК *Р. Жалиқызы*

Редакторы: *М.С. Ахметова, Д.С. Аленов*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадырановой*

Подписано в печать 30.06.2023.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

40,0 п.л. Тираж 300. Заказ 3.

*Национальная академия наук РК
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19*